

श्रीमंत दत्ताजी शिंदे यांचे दिली नजीकच्या
बुराडी गाव परिसरातील झारोडा-माजरा मेट्रो
स्टेशन लगतच्या जागेवर “श्रीमंत दत्ताजी
शिंदे” शौर्य स्मारक उभारणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : टिडीएस-२०२५/प्र.क्र.३१/पर्यटन-२
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
दिनांक : १९ जानेवारी, २०२६

वाचा : मा. मुख्यमंत्री सचिवालय यांची दि. १०.०६.२०२५ रोजीची टिप्पणी.

प्रस्तावना :

०१. देशाच्या इतिहासात छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या नेतृत्वामुळे मराठा साम्राज्य उभे राहीले. या साम्राज्याने नंतरच्या काळात अटकेपर्यंत साम्राज्याचा विस्तार केला. या साम्राज्य विस्तारामध्ये जे शूरवीर आपल्या लढवयेपणाने, मुत्सद्देगिरीने व पराक्रमाने इतिहासात अजरामर झाले, त्या मधील एक म्हणजेच श्रीमंत दत्ताजी शिंदे होय. श्रीमंत दत्ताजी शिंदे यांचे शौर्य, मराठ्यांच्या इतिहासातील त्यांच्या योगदानाचे स्मरण, मराठ्यांच्या संघर्षाची प्रेरणा यांचा सन्मान करणे याकरिता त्यांचे स्मारक निर्माण करण्याचे निश्चित करण्यात आले आहे.
०२. मराठा साम्राज्याने सतराव्या आणि अठराव्या शतकात आपले मोठे साम्राज्य निर्माण केले होते. अटकेपासून कटकपर्यंत मराठा साम्राज्याच्या पताका डौलाने फडकविल्या जात होत्या. त्यांच्या पराक्रमाची साक्ष देणारी बरीच स्थळे महाराष्ट्राच्या बाहेर अपरिचित आहेत. अशा दैदिप्यमान इतिहासाची माहिती असणारी स्थळे नव्या पिढ्यांना समजावी आणि तो वारसा येणा-या पुढच्या पिढ्यांकडे कायम राहावा, त्या स्थळांचे, त्या वारशाचे जतन, संवर्धन आणि विकास करण्याकरिता शासनाने इतर राज्यातील अशा ठिकाणांचा विकास करण्याचा जाणीवपूर्वक निर्णय घेतला आहे.
०३. सन सतराव्या शतकाच्या उत्तरार्धात श्रीमंत दत्ताजी शिंदे यांनी मारवाडचे संपूर्ण राज्य जिंकले आणि त्याचा तिसरा हिस्सा मराठा सम्राज्याला जोडून घेतला. पानिपतच्या तिसऱ्या युद्धाची सुरवात यमुना काठी बुराडी घाट येथे मराठे आणि अब्दाली यांच्या फौजे मध्ये झाली. या लढाईत मरणास सामोरे जाताना “बचेंगे तो ओर भी लढेंगे” असे बाणेदार उत्तर देणाच्या श्रीमंत दत्ताजी शिंदे यांना वीरगती प्राप्त झाली.

०४. या स्मारकाच्या माध्यमातून परकीय आक्रमणापासून देशाचे संरक्षण करण्याचा मराठ्यांचा इतिहास, महाराष्ट्राने दिल्ली आणि देशाच्या संरक्षणासाठी दिलेले बलीदान अधोरेखीत करण्यास मदत होईल. मराठा लढवय्याने प्रतिकूल परिस्थितीवर मात करत दाखवलेले असामान्य धैर्य, नव्या पिढीला कायम प्रेरणा देत राहील.

❖ **शासन निर्णय :**

०१. श्रीमंत दत्ताजी शिंदे यांचे स्मारक राष्ट्रीयत्व, सर्वधर्मसमभाव, लढावू वृत्ती, असीम त्याग या मूल्यांची प्रेरणा तसेच, राष्ट्र प्रेमाचे प्रतीक म्हणून संपूर्ण देशात वंदनीय व्हावे या हेतूने दिल्ली परिसरातील बुराडी गावाशेजारील झरोडा -माजरा मेट्रो स्टेशन दिल्ली येथे “श्रीमंत दत्ताजी शिंदे शौर्य स्मारक” निर्माण करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे. त्यानुसार या प्रकल्पाकरीता स्मारक उभा करणेसाठी आणि इतर बाबीकरीता पर्यटन विभाग “नोडल विभाग” म्हणून कार्यवाही करेल. त्याअंतर्गत “महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ” हे “कार्यान्वयीन यंत्रणा” म्हणून कार्यरत राहतील.

०२. बुराडी गाव परिसरातील झरोडा -माजरा मेट्रो स्टेशन दिल्ली येथे “श्रीमंत दत्ताजी शिंदे शौर्य स्मारक” निर्माण करण्याकरीता खालीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात येईल:-

२.१ पर्यटन विभाग या स्मारकाकरीता जमीन उपलब्ध करून घेण्याकरीता दिल्ली विकास प्राधिकरणाशी (DDA) आवश्यक तो पत्र व्यवहार करेल.

२.२ महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ, या प्रकल्पासाठी आवश्यक त्या प्रमाणात झरोडा -माजरा मेट्रो स्टेशन येथील दिल्ली विकास प्राधिकरणाकडून (Delhi Development Authority) जागा ताब्यात घेईल.

२.३ महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळाने स्मारकाचा प्रकल्प आराखडा विभागास सादर करावा, आणि मंजूरी नंतर त्यानुसार कार्यवाही करण्यात यावी.

२.४ या शौर्य स्मारकामध्ये श्रीमंत दत्ताजी शिंदे यांच्या जाज्वल्य इतिहासाचा योग्य तो परिणाम साधण्यासाठी विभागामार्फत आवश्यक ते उपक्रम राबविण्यात येतील. (संग्रहालय, दृकश्राव्य कार्यक्रम इ.)

२.५ पर्यटन विभाग या प्रकल्पाकरीता आवश्यक त्या निधीची तरतूद करेल.

०३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक २०२६०११९८१६१४४६२३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(विजय कृष्णाजी पोवार)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.राज्यपाल महोदयांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा.सभापती, महाराष्ट्र विधानपरिषद, विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई
३. मा.अध्यक्ष, महाराष्ट्र विधानसभा, विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई
४. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा. उप मुख्यमंत्री (नगर विकास व गृहनिर्माण) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
६. मा. उप मुख्यमंत्री (वित्त, नियोजन व राऊश) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
७. मा.मंत्री, पर्यटन, खनिकर्म आणि माजी सैनिक कल्याण यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
८. मा.मंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
९. मा.राज्यमंत्री (सर्व) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- १०.मा.मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
- ११.प्रधान सचिव (पर्यटन) यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
- १२.सर्व अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव / सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
- १३.व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र पर्यटन विकास महामंडळ,मुंबई
- १४.संचालक, पर्यटन संचालनालय, मुंबई
- १५.निवासी आयुक्त, महाराष्ट्र सदन, नवी दिल्ली
- १६.उपसचिव (पर्यटन १) यांचे स्वीय सहाय्यक, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १७.निवड नस्ती (पर्यटन-२)